

ত্রিপুরানি কেৰেং কথমা

বাঁক্ছা

सत्यमेव जयते

শিক্ষা অধিকার
ত্রিপুরা

১৯৫৯

জিপুরা প্রশাসনের শিক্ষা অধিকারের পক্ষ হইতে শ্রীজগদীশচন্দ্র
বন্দ্যোপাধ্যায় কর্তৃক প্রকাশিত এবং ২।১, কর্ণওয়ালিশ স্ট্রীটস্থিত
নিউ ত্রীভুগা প্রেস হইতে শ্রীগৌরচন্দ্র পাল কর্তৃক মুদ্রিত।

ত্ৰিপুৰানি কেৱেং কথমা

বাক্ছা

হাজাৰ হাজাৰ বছৰ আগেনি কক্ । হিমালয়নি
মানস সৰোবৰ গান্ধা-অ দৈত্যৱগ্‌নি হা কাইছা
তংঅ । দৈত্যৱগ্‌নি বুবাথ্ৰা মেঘবৰ্ণ অ হা-অ ৰাজত্ব
থ্ৰাইঅ । ব নাইথগ ঢালা কাহাম্, তাই ফান্-ব
কাৱাক । বিনি ৰাজবাড়ী নাইথগ্‌মানি তাই কতৱ
অংমানি পাইথা । বিনি হা-ব অসুগ-ন কতৱ ।
যও-ন ব-ন কিৰিজাগয় মানিবাই অয় তংবাই-অ ।
ব তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰ কুৰুং আবনি বাগয় যে বিনি ৰাখা-
কাতুই-ব অংঅয় মান ।

হিমালয় গান্ধাঅ তাই কাইছা হা তংঅ । অ
হানি বুমুং কামৰূপ । কামৰূপনি বুবাথ্ৰা চিচিংফা ।
ব মতাইৱগ-ন ফুজা ৰুঅয় তংঅ । বিনি যও-ন
তংঅ—মাযুংনি নগ্‌অ মাযুং, কৰ্ণাইনি নগ্‌অ কৰাই,
তাই ছেলেং-বাইলেং মানুই-খড়ি তামাছে বিনি তঙা
তং । বিনি চবাথ্ৰায়নায় ফান্‌গাং বৰকৰগ্‌-ব
অছুক-ন কাবাং । গান্ধানি হা-নি বুবাথ্ৰবগ-ব
ব-ন কিৰিঅয় কাথায় তংবাইঅ—ফুজানিফুৰু
ফাইঅয় মানুই কাহাম্‌ৱগ্‌ নজৰ ৰুফাইঅ ।

ଆହାୟ ଅଂଅୟ ତଂବାୟ-ବ ବୁବାଥା ଡିଢିଂଫାନି
ତାହି ବିନି ବିହିଗ ଈଶିରି ହିମବତୀନି ଥା-ଅ ତଂଥଗ୍ମା
କୁରୁହି । ବ-ରଗ୍ କୁରୁରୁହି-ନ ମାଥାଂ କଛମଥ୍ଲାହିଅୟ
ତଂବାହିଅ । ତାମ୍ ହିନଥ୍ଲାୟ—ବ-ରଗ୍ନି ନଗ୍-ଅ
ବଛା-ବୁତୁହି କୁରୁହି । ବଛା ମାନ୍ନାନି ବାଗୟ ହର-ଛାଲ
ବ-ରଗ୍ ମତାହି ଥୁଲୁମୟ ତଂବାୟ ଅ ।

କଲମ୍ମାନି ତାଲ୍ ଅ ଛାଲଛା ଛାରିଗ୍-ଅ ବ-ରଗ୍
ହିଟାଗରୁହି ହିମଜ୍ଜାୟନାନି ନଥରଥା । ହିମତେ ହିମତେ
ଲାମା କଲକ ଥାଂଅୟ ବୁଫାଂ ଛାକଲମ୍ ଅ ଲେଂଲାନାନି
ଆଦୁଗୟଥା । ଆଦୁଗୟ କକ୍ ଛାଜାଅୟ ତଂମାନି
ଜରା ଆଚମ୍ଛା ଆମ୍ଲାୟ ବାଥାହି ଯାହିଛା ଈଶିରିନି
ଥୁରିଅ ଫାହିଅୟ କାଳାହିଥା । ମାନଥ୍ୟା ତାଲିନି ମାବୁହି
ମାନୟ ବ-ରଗ୍ ହିଟାଗ୍-ରୁହି-ନ ଥାତୁତୁଂ ଅଂଜାଗଥା ।
ଈଶିରି ଅ ଆମ୍ଲାୟ-ନ କାହାମ୍ଥ୍ଲାୟଅୟ ରିଗ୍ନାହି
ଗାନ୍ଦା ଅ ଥାଅୟ ନାଥା । ଓ-ଲ ତାହି କିଛା ଈୟାଂ-
ଓଈୟାଂ ହିମଜ୍ଜାୟଅୟ ସାଜା ଜରାଅ ନଗ୍ ଅ କିଫିଲୟ
ଫାହିଥା ।

ହ-ର ଈଶିରି ଈମାଂ ରୁଗ୍-ଥା—ସାଗ୍ କତର ବରକ୍
ଥରକଛା ଫାହିଅୟ ବିନି ବାଛକାଂଅ ବାଟାଫାହିଥା ।
ଅ ବରକ୍ନି ବଥ୍-ରଗ୍ ଅ ଜଟା, ଯାଗ୍-ଅ କତରମା କାହିଛା
ତ୍ରିଶୂଳ ତଂଥ । ଅ ବରକ୍ ଛାଥା—ରାଗି, ରୁଂ ଫୁଂ
ଆହିଦ୍ରବ୍-ଅ ବାଟାଅୟ ତୁହିମ୍ଭାଅ ଥାଂଅୟ ତୁକୁହିଦି ।
ତୁକୁଅୟ ନଗ୍-ଅ କିଫିଲ୍ ଅୟ ଅ ଆମ୍ଲାୟ-ନ ଡାଦି ।
ଆହାୟ ଥ୍ଲାହି-ନ ବିଛା ଲାହିଥ୍ଲାୟ ନିନି ନଗ୍ ଅ ବୁରୁହି

ବଢ଼ା ଶାଢ଼ା ଆଠାୟିଆନ୍ତୁ । ଇ କକ୍ ଛାୟି ପାଈଥାୟି-ନ
ଅ ବରକ ତାଈ ଲୁଗ୍‌ଜାଗ୍‌ଲିଆ ଅଂୟି ଥାଂଥା ।

ଫୁଂ ଆଈଦ୍ରବ ବଢ଼ାୟି ଈଶିରି ତୁଈମା-ଅ ତୁକୁନାନ୍ତି
ଥାଂଥା । ତୁକୁୟି ଫାଈୟି ଅ ଆମ୍ବଲାଇ-ନ ଡାଆ ।
ବିନ୍ତି ଈମାଂନ୍ତି କକ୍-ନ ବୁଈନ୍ତିଆନ୍ତି ଛାଈଆୟି ଥା-ନ
ଢ଼ବୟି ନାଋଗ୍‌ଥା ।

ବୁବାଘ୍ରାନ୍ତି ବଢ଼ାୟି ଶିରାବତୀ

ଛାଲ୍‌ଛା ଛାଲ୍‌ଛାଈ ଅଂତେ ଅଂତେ ବିଛା ଲାଈୟି
ଥାଂଥା । ମାଈଢ଼ିଂ ଥାଂୟି କଲମ୍‌ମା ଫାଈନ୍ତି ନାଂଥା ।
ବୁଫାଂଗ୍‌-ଅ ବାଲାଈ କୁଲଈ-କୁଲୁଈ ନଥରବାୟି, ତାଈ
ଥୁମ୍‌ଗ୍‌-ବ ବାଈନ୍ତି ନାଂଥା । ସେ ଫାଈଢ଼ିଂଫା-ନ-ଅ
ନାଈଢ଼ିଂଥାୟି ନାଈଥ'ଥା ଲୁଗ୍‌ଜାଗ୍‌ ଅ । ନଗ୍‌ବାର
ମତମ୍‌ ମାନ୍‌ମାନ୍‌ବାୟି ଥା-ବ ତଂଥା ଗାଗ୍‌ ଅ । ଆହାୟି
ତୁଈ ଜରା-ଅ ଛାଲ୍‌ଛା ଈଶିରିନ୍ତି ନଗ୍‌-ଅ ବଢ଼ା
ଶାଢ଼ା ଆଠାଈଆ—ନାଈଥା ବୁଠୁଈ ବଢ଼ା ଶାଢ଼ା । ତାଈଦେ
କକ୍ ତଂ—ରାଜବାଡ଼ିଅ ବାଢ଼ାବ-ଢାଲାଈ-ଲୁଂଲାଈ
ଅଂନାନ୍ତି ନାଂଥା । ହା-ନ୍ତି ବରବଗ୍‌-ବ ସଠ-ନ ଥା
ତଂଥା ଗାଗ୍‌ ଅ ।

ଆବ-ନ୍ତି ଡଲ୍‌-ଅ ବି-ଛା ବିରୁଢ଼ାଈ ଥାୟି ବାର
ବଢ଼ର ଲାଈୟି ଥାଂଥା । ବୁବାଘ୍ରାନ୍ତି ବଢ଼ାୟି
ଶିରାବତୀ-ବ ଢିକ୍‌ଲା ଡା ଅୟି ଫାଈଥା । ଶିରାବତୀନ୍ତି
ମୁଂ କୁଢୁଈ—କାଈଛା ଅଂଥା ଶିରାବତୀ, ତାଈ କାଈଛା

ଅଥା ଆମ୍ଭାୟ କନ୍ୟା । ଆମ୍ଭାୟ ଆଠାୟମାନି ବାଗୟ
 ବୁମ୍ବାୟ ଆହାୟତୁହି ବୁମ୍ଭୁଂ ଫାରଜାଗ୍‌ଥା । ହୀରାବତୀ
 ନାହିଁଶ୍ ଓଂମାନି କୁଳ କୁରୁହି । ବିନି ବାସାଗ୍
 ହୁରମାନିଛେପାହିଥା । ବ-ନ ଗୁଣ ଥାୟ ଥୁମ୍-ପରୀ ହାହାୟ-ନ
 ନାଂଅ । ବ-ନ ନାହି ନାହି ଅୟ ବୁମ୍ବା-ବୁଫା ଧକ୍‌ହେ-ନ ଥା
 ତଂଥଗ୍‌ଜାଗ୍‌ଥା । ଷଠ ବବରଗ୍-ବ ଛାଜୁୟ ନାନି
 ନାଂଥା—“କୁବୁହି-ନ ଆହାୟତୁହିଲେ ଗୁଣ୍‌ଜାହିଆ-ଥ ।
 ଆଗେନି ଜନ୍ମ-ଅ ବରଗ୍‌ ହିଟାଗ୍‌ଗୁହି କାହାମ ଛାମୁଂ
 କାବାଂନ ତାଂଅୟ ଫାୟଥାନା ! ଆହାହିୟାଛା-ଦେ
 ଆବତହି ବଛା ମାନ୍ ?” ରାଜା-ଶିଶିରି ଛା'ବ୍ରହ୍ମ-ବ୍ରହ୍ମ
 ମତାହି କତର-ନ ହୁଜା ଋଅୟ, ତଂଅ, ବଛାଜୁଗ୍‌ନି
 କାହାମ୍‌ନି ବାଗୟ ଅମ୍ଭାନି ମତାହି ଥୁଲୁମାୟଅ ।

ରାଜବାଢ଼ି ସାକାଂଅ କତରମା ଥୁମ୍‌ବାଗିଟା କାହିଛା
 ତଂଅ । ଅ ବାଗିଟା-ଅ ଜାତି ଜାତି ଥୁମ୍‌-ବୁଫାଂରଗ
 ଆସୁଗ୍‌ନ କାବାଂ । ଆ-ର ନଗ୍‌ବାର-ବ ଥୁମ୍‌-ମତମ୍ବାବାୟ
 କୁମ୍ଭଂ, ଛେଲେର ହାହାୟ ନାଂଅ । ଥୁମ୍‌ବୁଫାଂରଗ-ଅ
 ଜାତି ଜାତିନି ଲାଢ଼ିମା ବିରମାନି କୁଳ କୁରୁହ ।
 ବୁଫାଂ-ବେଦେକ-ଅ ଆଠୁଗୟ ତକ୍‌ଛା ତକ୍‌ଧୁରଗ୍‌ବ
 ରାଠାବ୍‌ଅୟ ତଂବାୟ ଅ । ଅ ରାଠାମଂରଗ-ବ ଆସୁଗ୍‌-ନ
 ଥାନାଥଗ୍ । ବୁବାଥାନି ବଛାଜୁଗ୍‌ ହୁଂସାରିଗ୍‌ ବାଗିଟାଅ
 ବେଢାହିଫାୟଅ । ତକ୍‌ଛା-ତକ୍‌ଧୁରଗ୍‌-ନ ବ ଧକ୍‌ହ
 ହାମ୍‌ଜାଗ୍‌ଅ । ଆବରଗ୍‌-ବ ବ-ନ କି-ଛେ କିରିଜାଗ୍ୟା ।
 ବିନି ସାଗଛେ ଆଠୁଗଫାୟଅ । ବ-ବ ଆବବଗ୍‌ନି
 ବାକ୍‌ବାଂରଗ-ଅ ମିହିମୟ ଋଅ ।

ବାଗିଚାଅ ଥାଂଅୟ ବଛାଜୁଗ୍ ତଂଥଗ୍ ଜାଗୟ ତଂଥାନି
 ଚୁଗୟ ବୁବାଥା ତାହି ଶୈଶିରି ବାଗିଚା-ନ ନାହିଅୟ ଚୁଗୟ
 କାହାମଥାୟଅୟ ନାରୁଗ-ଅ । ମାଲୀରଗ୍ ଛା' ବ୍ରମବ୍ରମ
 ବାଗିଚାଅ ସାମୁଂ ତାଂଫାୟଅ, ଥୁମବୁଫାଂଅ ତୁହି ଚୁବାୟଅ ।
 ତାହି କେ-ବ ଆ-ର ହାବ୍ନାନି ମାହିଆ । ବରରଗ୍
 ଛାଜ୍ଜାୟଅ—“ତିନି ବୁବାଥାନି ବାଗିଚାଲେ ମତାହିରଗ୍ନି,
 ବାଗିଚା ହାହାୟ-ନ ଚୁଗ୍ଜାଗ-ଅ । ଆହାୟତୁହିଲେ ବୁହିନି
 ହା-ଅ କୁରୁହି ନା ।” ସ୍ବର୍ଗାନି ମତାହିରଗ୍ ଅ ବାଗିଚା-ଅ
 ଫାହିଅୟ ବେଢ଼ାହି'ଥାଂବାୟଅ । ଛିନିନାନି ମାହିୟାତୁହି
 ଅଂଅୟ ଦୈତ୍ୟରଗ୍-ବ ଫାହିବାୟଅ ।

ମାୟୁଂ କୁଫୁର ଅଂଅୟ ମେଘବର୍ଣ

ଛାଲ୍ଛା ହୀରାବତୀ ବାଗିଚାଅ ହିମୟ-ତଂଫୁରୁ ଦୈତ୍ୟ
 ରଗ୍ନି ବୁବାଥା ମେଘବର୍ଣ-ବ ନଥାତୁହି ବିରୟ ଥାଂଥାନି
 ଜରା । ଆଠମ୍ଭା ବାଗିଚା ଫାହିଛିଂ ଦୈତ୍ୟ-ବୁବାଥାନି
 ମକଳ କାଳାୟଥା । ହୀରାବତୀନ ଚୁଗୟ ତାହି ବିନି
 ମୁଫାଲିଗ୍ମା କାଳାହିଲିୟା । ବ କାହାମଥାୟଅୟ
 କୁମାରୀ-ନ ନାହିନାନି ନାଂଥା । ଥା ବିଛିଂ ବିଛିଂ ଛାଥା
 —“ଓଃ ବରକଦେ ଆଛୁଗ୍ ନାହିଥଗ୍ ଅଂ ! ଆହାୟତୁହି
 ବୁରୁହି-ନ ବ ନାହିତୁଗ୍ମାନି ।” ମୁଫାଲିଗ୍ମା କାହିଛାନି
 ବିଛିଂ-ନ ମେଘବର୍ଣ ହା-ୟ କାଫାହିଥା । ଓ-ଲ ମାୟୁଂ କୁଫୁର
 ଅଂଅୟ ବାଗିଚାଅ ହାବୟଥା ।

ଆଠମଢା ମାୟୁଂ କୁଫୁର ମାଢା ବାଗିଚା-ଅ ଚୁଗୟ
 ହିରାବତୀ ଅବାକ ଡାଆ । ଆହାୟତୁହି ନାହିଥଗ ମାୟୁଂ ବ
 ତାହି ଚୁଗାଥ । ବ-ରଗାଣି ମାୟୁଂ-ନଗ୍-ଅ ବୁଷୁଗ୍-ଛେ
 କାବାଂ ମାୟୁଂ ତଂବାୟ ଅ । ଆହାୟ ତୁହିଲେ କାହିଛା-ବ
 କୁରୁହି । ଇ ମାୟୁଂନି ଶୁଦ୍ରା ଗାନ୍ଦାଅ କତର ବୁୟା କୁରୁହି
 ତଂଅ । ନାୟଥ୍ଲାୟ ମୁକ୍ତାବାୟ ସାନାମଜାଗ୍ ହାୟଛେ
 ଚୁଗ୍-ଜାଗ୍-ଅ ! ସାତୁଂ ନାଂଥ୍ଲାୟ ଆବରଗ୍ ଜିକଜିକ
 ଅଂମାନିଛେ ପାହିଥା !

ମାୟୁଂ କୁଫୁର ଶୁଦ୍ରା ଡିଛାଅୟ ରାଜାଣି ବଢ଼ାଜୁଗ-ନ
 ମାନଥ୍ଲାୟଥା । ଆବ ଚୁଗୟ ହିରାବତୀ ତାହି
 କିରିଜାଗାଲିଆ । କିଛା କିଛା ଥ୍ଲାୟଅୟ ମାୟୁଂନି ଛାମ-ଅ
 ଫାହିଅୟ ବାଢ଼ାଗ ମିହିମୟ ଚୁନାଣି ନାଂଥା । ମାୟୁଂ
 କୁଫୁର ବ ଯାଗ୍ କୁଲୁହିବାୟ ମିହିମଜାଗୟ ତଂଥଗ ଜାଗୟ
 ବାଢ଼ାଅୟ ତଂଥା । ଆହାୟତୁହି ସାରାବଛା ତଂଅୟ ଓ-ଲ
 ଅ ମାଂସୁଂ କୁଫୁର ବାଗିଚାଣି ଅଂଥରୟ ଥାଂଥା । କୁମାରୀ-ବ
 କିଛା ବାଢ଼ାଅୟ ତଂଅୟ ବାଢ଼ି ବିଛିଂଅ ହାବୟଥା ।

ଆବଣି ଓଲଛିମି ଛା'ବ୍ରମ-ବ୍ରମ ଫୁଂଅ ଅମାୟୁଂ
 କୁଫୁର ଫାୟନାଣି ନାଂଥା । ରାଜାଣି ବଢ଼ାଜୁଗ ବିନି
 ସାଗ୍-ଅ ଯାଗ୍ ମିହିମୟ ଚୁଅ, ବ ଅଂଥା'ୟ ତଂଥଗଜାଗୟ
 ମକଳ ମୁକୁମୟ ତଂଜାଅ । ଆୟଛା-ଆୟଚୁହି ବ
 କୁମାରୀଣି ଗନ୍ଦା-ଅ ଶୁଦ୍ରା ଡିଛାଅୟ ଚୁଜାଅ । କୁମାରୀ
 ବ ଥୁଂମାଣି ହାହାୟ ନାଂଅୟ ତଂଥଗ୍-ଜାଗ୍-ଅ । କୋନ
 ସମୟ ବା କୁମାରୀ ମାୟୁଂ ସାକାଅ କାଛାଅୟ ଆଢୁଗ୍-ଅ,
 ରାଢାବ, ମୁରୁହିଅ ।

ଆହାୟତୁହି ତଂତେ ତଂତେ ଓ-ଲଥ୍ଲାୟ ଛାଲ୍‌ଛା-ବ
କୁଫୁର-ନ ଚୁଗ୍‌ୟା ଅୟ କୁମାରୀ ତାହି ତଂନାଣି ମାହିୟା
ଅଂଥା । ଅମାୟୁଂ ଚୁଗ୍‌ଥ୍ଲାୟ-ନ ବିନି ମାଥାଂ ଫୁରଦା, ତାହି
ଚୁଗ୍‌ଜାଗୟ-ନ ଛନ୍‌ଜା ଅ । ଛାଲ୍‌ଛା ଛାଲ୍‌ଚୁହି ଫାହିୟାଅୟ
ଫାହିଥାୟ କୁତୁହିଅୟ ମାୟୁନି ଥୁଞ୍ଜୁଅ ଥାଂଅୟ ଛାଜାଅ—
“ନିନି ତମୁଂ ଡାମୁଂଲେ ଯକ୍‌କ୍‌ହି-ନ ହାମଲିୟା ତାମାଣି
ଆହାୟ ଫାହିଥା ଅୟ ତଂ ?” ବ-ରଗ କୁଚ୍‌ଚୁହି ଆହାୟଥାୟ
ଥା-କାଥାଜାୟଥା ।

ଆବରଗ-ନ ଚୁଗ୍‌ୟ ବାଗିଟାଣି ତକ୍‌ଛା ତକ୍‌ଧୁରଗ
ଅଂଥ୍ଲାୟ ମାୟୁଂ କୁଫୁର-ନ ରିସି ନାଂନାଣି ନାଂଥା । ବ-ନ
ଚୁଗ୍‌ଥ୍ଲାୟ-ନ ବରଗ ଜଳିଜାଗ୍‌ବାୟଅ । ରାଜାଣି ବଛାଜୁଗ
ବରଗ-ନ ତୁହିଅୟ ତାହି ଥୁଂଜୁୟ ଆ । ଅ ଲନ୍‌ଦା ମାୟୁବାୟ
ମାଜଲାହିଥ୍ଲାୟ ବରଗ୍‌ନି ଫାହିଛିଂ ନା-ବ ନାହିଛିଗ୍‌ୟା,
ସ୍‌ତୁ-ବ ଥ୍ଲାୟଆ ! ଆହାୟ ଅଂଅୟ ତକ୍‌ଛା-ତକ୍‌ଧୁରଗ୍
ବାଗିଟା କାରଅୟ ଥାଂବାୟଥା, ଲାଡ଼ିମାରଗ-ବ ଥାଂବାୟ-
ନାଣି ନାଂଥା ।

ରାଜାଣି ବଛାଜୁଗ ଧକ୍‌ଜଗ୍‌ମାଣି

ଓ-ଲ ଛାଲ୍‌ଛାଥ୍ଲାୟ ବିପଦ ଆଟାୟଥା । ଅ ମାୟୁଂ
ଫାୟଥ୍ଲାୟ ଅନ୍‌ମାଣି ତଂମାନତୁହି କୁମାରୀ ଥାଂଅୟ ବିନି
ଛାକାଅ ଆଟୁଗୟଥା । ଆଟୁଗୟ ରାଟାବ ନାଣି ନାଂଥା ।
ରାଟାବ୍‌ତେ ରାଟାବ୍‌ତେ କିଛା କିଛା ଥାୟଅୟ ମକଲ

ମୁକୁମନାଣି ନାଂଥା—ମୁକ୍ତୁରୁହେ ଫାହିଜାଗଥା । ଆହାୟ
 ଅଂତେ ଅଂତେ ମାୟୁଣି ଫିକୁଂଅ-ନ ଯୁଜାଥା । ଈମାଂଅ
 ଲୁଗ୍‌ଥା—ରାଂଟାଗ୍‌ନି ପାଲଓ-ଅ ବ ଯୁଅୟ ତଂଅ, ବିନି
 ଯାତ୍ରା ଫାହିଛିଂ ଆତୁଗୟ ନାହିଥ୍‌ଗ ଡାଲା ଛିକଲା କାହିଛା
 ବ-ନ ଥିଗ୍‌ଥିଗ୍ ନାହିଛିଗୟ ତଂଅ । ନାହିଛିଗଥ୍‌ଲା-ନ
 ଛିନିଜାଗ୍‌ଅ ଅ ଡାଲାଛିକଲା ରାଜାଣି ବଛା ଅଂୟାଛା
 ତାହି କିଛୁ ଅଂ ମାହିୟା । ବୁଛୁଗ୍‌ଛେ ନାହିଥ୍‌ଗ୍ ବରକ ବ ।
 ବିନି ସାଗ୍‌ ଫୁରୁମା ବାୟ ନଗ-ବ ଫୁରୁଢ୍ର-ଢ୍ର ନାଂଜାଗ୍‌ ଅ ।

ଆଚମ୍‌ଛା ତାମଜାଣି ଥାନାଅୟ କୁମାରୀଣି ମୁକ୍ତୁରୁହେ
 ବାହିଅୟ ଥାଂଥା । ମକଳ ଫିୟଗୟ-ନ ରାଜକୁମାର-ନ
 ଲୁଗ୍‌ଥା । ଥା-ଅ ଆନଛଗଥା—ତାମ୍‌-ଅ, ତାବୁକ୍‌-ବ
 ଈମାଂ ଲୁଗୟଦେ ତଂ-ଥ ! ତାହିଛା ଆନ୍‌ଛୁଗଥା—ବାହାୟ
 ଅବ ଈମାଂ ଅଂ-ନ । ଓ କାଳେ ଆଂ ରାଂଟାଗ୍‌ନି ପାଲଓ-ଅ
 କାଳାହି ତଂଥା ; ଆନି ଯାତ୍ରା ଫାହିଛିଂ ନାହିଥ୍‌ଗ୍ ଡାଲା
 ଛିକଲା କାହିଛା, ମାଥାଂ ମୁରୁହେଞ୍ଚୁ ଥ୍‌ଲାୟଅୟ, ଆ-ନ
 ନାହିଛିଗୟ ତଂଥା । ଓକାଳେ ଥିଡ଼କି ବାୟ-ବ ସାତୁଂ
 ଫାୟଅ । ଈ ଷଓ ବାହାୟ ଈମାଂ ଅଂ ମାନ୍ ?

ରାଜକୁମାରୀଣି ବାଥାଅ ଫିରିମା-ବ କିଛା ଫାୟଥା ।
 ବ ତାହି-ବ ଆନ୍‌ସୁଗଥା—ଆଂ ବା ବାଗିଟା ଅ ଯୁଂଅୟ
 ତଂମାନିଛେ, ଅରାଳେ ବାହାୟଥ୍‌ଲା ବା ଫାୟଜାଗଥା ।
 ଅ ମାୟୁଂ କୁଫୁର ବା ବିୟାଂ ଥାଂଥା ? ବୁଛୁଗ ହାକ୍‌ଡାଳ
 ଅ ଫାୟଜାଗ୍‌ଥା ଆଂ—ଟିନି ବାଡ଼ି ବା ଅରାଣି ବୁଛୁଗ
 ଡାଳ ? ଈ କକରଗ୍‌-ନ ଆନ୍‌ସୁଗୟ ବିନି ବଥ୍‌ବ୍‌ଗ୍
 ମିହିମୟ ଫାୟଥା ।

তাইছা বিনি গিয়ান অংথা। খুমানি বাঢ়াঅয় আঢ়ুগ্‌থা। ককছাইয়াঅয় থিগ্‌থিগ্‌ রাজকুমারনি ফাইছিং নাইছিগয় তংথা। বিনি মাথাংরগ নাইথগ্‌-মানি ঝগয় থা তংথগ্‌জাগথা। তাবুক লে কুমারী তাই কিরিজাগলিয়া, বিনি কিরিমা খারয় থাংথা। আন্থুগয় নাইঅয়, ইমাংঅ ঝগ্‌মানি রাজপুত্র তাই বিনি ছাম্‌অ আঢ়ুগয় তংনায়-ন বরক কাইছা হিন্স-ন থা-অ নাংথা।—হায়, মতাইরগ্‌-ন আহায় থায়া, মতাইরগ্‌ আ-ন বুছুগছে দয়া থ্রায় বায়অ। থা বিছিং বিছিং হীরাবতী মতাই থুলুমথা।

রাজকুমার বাঢ়াঅয় কুমারীনি ছাম্‌-অ থাংঅয় বিনি য্যাগ রময় আঢ়ুগ্‌থা। কুমারী-ব যক্‌ই তংথগ্‌জাগ্‌থা। উলথ্রায় কুঝুঝুই কক সাজুয় নানি নাংথা! ছাজুহিতে ছাজুহিতে কুমারী ছুংথা—বাহায়থায়অয় আং অ-র ছগ্‌ফায়থা? রাজকুমার এ কক্‌-ন আঢ়াগ্‌লিয়া, মুঝুইঞ্‌ঞ্‌ অংঅয় আঢ়ুগয় তংথা।

আবনি উ-ল রাজপুত্র কুমারী-ন তিলাংঅয় বাড়ি-নগ্‌রগ ফুঝুগয়থা। রাজবাড়ী ছাকাংঅ দীঘি কাইছা কতরমা তংঅ। নগ্‌রগ্‌ মানুই কাহাম কাহামবায় সাজক্‌জাগ্‌। দেয়ালরগ্‌অ মণিমুক্তা ফানাংজাগ্‌। নগ্‌নি মানুইরগ্‌-ব্‌ আছুগ-ন নাইথগ্‌ বায়-অ। গাতি নগ্‌অ চামানি ঝুংমানি মানুই

କୁମ୍ଭୁଂ । ମାହି-ମୁହିନି ବାହାୟ ଫାୟମାନି ବୁଛୁଗ୍‌ଛେ ମତମ-
ବାୟଅ । କୁମାରୀ ଅଧୁୟଜାଗ୍‌ଥା ।

ସଠନିଛୁୟ ରାଜକୁମାରୀ ହାମ୍‌ଜାଗ୍‌ଥା ବାଡ଼ି ଛାକାଂନି
ଜାଗା-ନ । ଆର ଦୀସି କାହିଛା କତରମା ତଂଅ
ଦୀସି-ନ ଋଗ୍‌ଥାୟ ସାୟର ହାହାୟ ନାଂଅ । ଦୀସିଅ
ତାଥୁମ୍ କୁଫୁର କୁଫୁର ତୁକୁଅୟ ବେଡ଼ଗୟ ତଂବାୟଅ ।
କାଢାଗ୍, କରମ୍, କାଥ୍ରାଂ—ଜାତି-ଜାତିନି ଆ-ରଗ
ତୁହି ବିଛିଂଅ ଥୁଂଅୟ ତଂବାୟ-ଅ । ଛାଲ ଧାଂ-ଜରାନି
ସାତୁଂ ତୁହିଅ କାଳାୟଅୟ ଆ-ରଗ୍‌-ନ ତୁହିବିଛିଂନି
ମଣିମାଣିକ୍ୟ ହାହାୟ ଋଗ୍‌ଜାଗ୍‌ଅ ।

ହାକ୍‌ଚାଲ୍‌ଅ କୁଡୁଗ୍ କାହିଛା ପାହାଡ଼ ତଂଅ । ଅ
ପାହାଡ଼ିନି ଟୁଡ଼ା ନଥା କସମ୍‌ଥା ହାହାୟ ନାଂଅ । ଆ-ର
କୁଫୁର-କଛମ୍ ଆତୁହିରଗ୍ ଭାସିଅୟ ତଂମାନି ଋଗ୍‌ଜାଗ୍‌-
ଅ । ଆତୁହିରଗିନି ବିଛିଂତୁହି ଆଚମ୍‌ଛା ଆଚମ୍‌ଛା
ଦେଶ-ବ କାହିଛା ଋଗ୍‌ଜାଗ୍‌ଅ । ଅ ଦେଶ-ନ ମତାହିରଗ୍‌ନି
ଦେଶ ହାହାୟ ନାଂଅ । ଡାରାହି ତଂଫୁ, ରାଜକୁମାରୀ ବିନି
ବୁମାନି ଧାନି ଧାନାଥା—ସଠ ମତାହିରଗ୍‌ନି କତର ମତାହି
କୁଡୁଗ୍ କାହିଛା ପାହାଡ଼-ଟୁଡ଼ା-ଅ ତଂଅ । ବ ଆନ୍‌ସୁଗ୍‌ଥା
—ଆହାୟଥାୟ ଅବ-ନ ମତାହି କତର ତଂମାନି ପାହାଡ଼
ଅଂଆରୁ ନା । ପାହାଡ଼ ଫାହିଛିଂ ନାହିଅୟ ବ ଯାଗ୍
ତିଛାଅୟ ଥୁଲୁମ୍‌ଥା ।

ହେୟାଂ ସାଜା ଅଂଅୟ ଫାହିଥା । ରାଜକୁମାରୀ-ବ
ନଗ୍‌ଅ କିଫିଲଥା । ନଗ୍‌ଅ ରାଂଟାଗିନି ଡାତିରଗ୍
ଢୁଂବାହିଥା । ଡାତିନି ପହରବାୟ ଦେୟାଲିନି ମୁକ୍ତାରଗ

ଟିକ୍-ଟିକ୍ ଅଂଅୟ ତଂବାୟଥା । ଆଚମ୍ଭା ନକ୍ବାର
 ଫାୟଅୟ ଥିଡ଼କିରଗ୍ କିୟଗ୍ବାୟଥା । ଆବନି ଲଂଗେ
 ଲଂଗେ-ନ କଥରତୁହି ତେଲ୍‌କି ନଗ୍ବାର ନଗବିଛିଂଅ
 ହାବ୍‌ଫାହିଥା । ଦର-ଦର ବାଟାଅୟ ରାଜକୁମାରୀ ଅ
 ଥିୟକଜାଗ୍ ଥା ଫିଥା । ନଗ୍ବିଛିଂଅ ବ ତାବୁକ
 ଛାହିଡୁଂ କାଳାୟଥା । ଇୟାଂ-ଓଇୟାଂ ଷଠ ଫାହିଛିଂ
 ଛିରିଂ-ଛରକ । ହର-ବ କା-ନାନି ନାଂଥା । ରାଜକୁମାରୀ
 କିଛା କିଛା କିରିଜାଗ୍‌ଅୟ ଫାହିଥା । ଆଚମ୍ଭା
 ଫାତାର୍‌ଅ ବରକ ହିମ୍‌ମାନ୍ତୁହି ଥାନାଥା । ଅ ବରକରଗ୍
 ସେରକ୍-ସେରକ କକ୍‌ଛାଜ୍‌ୟତୁହି ନାଂଥା । ରାଜକୁମାରୀ
 ତେପ୍‌ଛା ବାଟାଅୟ ଥିଡ଼କିନି ବାଳାମ୍‌ତୁହି ଫାତାର୍‌ଅ
 ନାୟସିଗ୍‌ଥା । କେ-ନ-ବ ଗୁଗ୍‌ଲିୟା ଅଂଅୟ ଥା ବିଛିଂ
 ବିଛିଂ ବ ଷକ୍‌ହି କିରିଜାଗ୍‌ଥା । ପାଲଂଅ ଥାଂଅୟ ବ
 ମକଳ ମୁକୁମୟ ଆବୁଷ୍‌ଗ୍‌ନାନି ନାଂଥା—ଆଛୁଗ୍ କତର
 ରାଜବାଡ଼ିଅ ବ ଛାହିଡୁଂ, ଇୟାଂ-ଓଇୟାଂ କେ-ବ କୁରୁହି ।
 ହର ଷୁଗ୍‌ଥା, ଫାତାର୍‌ଅ କଛମ୍‌ମା କାବାଂ । ରାଜପୁତ୍ର
 ବ-ନ ଛାହିଡୁଂ ଥିବିଅୟ ରିୟାଂ-ବ ଥାଂଅୟ ତଂଅୟଥା ।
 ବ ଥାଂମାନି ବୁଛୁଗ୍‌ଛେ ଲେରଥା, ତାବୁକ୍-ବ ଫାହିଲିୟା ।
 ରାଜକୁମାରୀ କାବନାନି ଷୁଡୁଂଜାଗ୍‌ଥା, ବିନି ମକଳ
 କୁରୁହି ମୁକତୁହି କୁମ୍‌ଶୁଂ ଅଂଅୟ ଫାହିଥା । ବିନି ବୁମା-
 ବୁଫାନି କକ-ବ ଷ୍‌ତୁୟ ଅଂଜାଗ୍‌ଥା । ବରଗ-ନ ଗୁଗ୍‌ୟା
 ଅଂମାନି ବୁଛୁଗ୍‌ଛେ ଲେରଥା, ବରଗ-ବ ବୁଛୁଗ୍‌ଛେ ଆନା-
 ଜାଗ୍‌ଅୟ ତଂଜାଥା ନା । ବାଡ଼ିନି ବରବଗ-ବ ବ-ନ
 ନାହିତୁଗ ବାୟମାନି କୁଳ କୁରୁହିଥା ନା ।

ଆହାୟତୁହି ଭାବିଅୟ ତଂଫୁ, ବୁରୁଇମା ଶାଢ଼ା
 ଫାହିଅୟ ନଗ-ଅ ହାବ୍‌ଫାୟଥା । ଅ ବୁରୁଇ-ନ ଚୁଗ୍‌ଥ୍ଲାୟ-
 ନ ଥା ହାମ୍‌ୟା ଅଂଅୟ ଥାଂଅ । ଅ ବୁରୁଇ ସାଗ୍‌ଲନ୍ଦି,
 ତାହି କ-ବ କସ୍‌ମ । ସାଗ୍‌ଅ-ବ ମାନାମ୍‌ମା କାବାଂ ।
 ରାକ୍‌ମ୍‌ମା ହାହାୟଛେ ନାଂଅ । ବ-ନ ଚୁଗ୍‌ୟ ରାଜକୁମାରୀ
 ଯକ୍‌ମ୍‌ମା କିରିଜାଗ୍‌ଥା । ଅ ବୁରୁଇ ରାଂଟାଗ୍‌ନି ମାହିରାଂ-
 ଅଥ୍ଲାୟଅୟ ମାହି-ସୁହି ତୁବୁଥା । ଥରାଂ କାରାକ ଥ୍ଲାୟ
 ଅୟ କୁମାରୀ-ନ ଛାଥା--ହର୍ ଥୁଗ୍‌ଥା, ଦାଗ୍‌ତି ଦାଗ୍‌ତି
 ମାହି ଟାଞ୍ଚିଦି । ତିନି ତାହି ରାଜପୁତ୍ରବାୟ ମାନ୍‌ଜ୍‌ଜାହି
 ଶାକ୍ । ତାହି-ବ ଥାବାଦି--ହର୍-ଛାଲ ଚୁଂ ଈ ନଗ୍‌-ଅ-ନ
 ତଂନାୟ ଅଂଆରୁ । ହକ୍‌ମ ମାହିରାଛା ଫାତାର୍‌ଅ ଅଂଥର-
 ନାନି ମାନ୍‌ଶାକ । ଅ-ବ ରାଜାନି ଆଦେଶ ହିନୟ
 ଛିଦି । ଈ କକ୍ ଛାଅୟ ବ ଚୁଂ ଦାଂ ଥ୍ଲାୟଅୟ ହିମୟ
 ନଥରୟ ଥାଂଥା । ଥାଂଫୁ, ଫାତାର୍‌-ଅ ଚୁଗ୍‌ରାନି ତାଲାଅ
 ଟାବି ରୁଅୟ ଥାଂଥା ।

ରାଜକୁମାରୀ ଆବତୁହିବ୍‌ଗ୍‌-ନ ଚୁଗ୍‌ୟ ଛିଥା--ଈ
 ବୁରୁଇମାଲେ ବରକ ଅଂଶାକ, ରାକ୍‌ମ୍‌ମା ତାହି ଦାନବୀ
 ହାହାୟ-ନ ଚୁଗ୍‌ଜାଗ୍‌-ଅ । ଈକକ୍ ଆନସୁଗ୍‌ୟ ବିନି
 ସାଗ୍‌ନି ବୁହିଥୁମ୍‌ ସର୍‌ଅ-ସର୍‌ଅ ଆଂବାୟଥା । ବିନି ବହକ୍
 ବିଞ୍ଚିଂଅ ତାମ୍‌ ଜାନି ଅଂନାନି ନାଂଥା । ଟାମାନି
 ମାଲୁହିରଗ୍‌-ନ କିଛା-ବ ଟାଅୟ ମାନ୍‌ଲିୟା । ଆହାୟ-ନ
 ବ ଛିରିଂ ଛିରିଂ କାଲାହିଅୟ ତଂଥା । ଯୁକ୍‌ତୁରୁହି
 ଫାୟଲିୟା, ଥରକ୍ ମିହିମ୍‌ ନାନି ନାଂଥା । ସାରାପ୍‌ଛା
 ତଂ ତଂଅୟ ଈରାଂ-ଓହିରାଂ ଚୁଂ-ଦାଦାଂ ଥାନାଜାଗ୍‌-ଅ ।

রাজকুমারী অআনাজাগ্‌থা—তাম অ-ব, ই দেশনি বর'বগ্‌বা হৰ্‌অ দে সামুং তাংবায়? বাহায় তুই দেশ অ-ব?

আহায় অআনসুগ্‌তে অআনসুগ্‌তে রাজকুমারী মুকতুৰুই খাংজাগ্‌থা। আচমছা বিনি মুকতুৰুই বায়অয় খাংথা। নাইঅয় লুগমানলে, নগ্‌বিছিং পিলালাং অংঅয় তংথা, তাই রাজপুত্ৰ ফাইঅয় . বিনি ছাম আদুগয় তংফাইথা। তাবুকলে বিনি যও কিৰিমা বাইঅয় খাংথা। তাম হিনথ্‌লায়, বিনি জুলিমা'লে অছুগ্‌ ডাকতি খাংলিয়া। রাজকুমার ব-ন আদর যত্ন থ্‌লায়থা, কক কাহাম-কাহাম ছাথা। উ-ল অংথ্‌লায় কুমারী ছুংথা, তামানি আহায়তুই দুহুং-দাদাং খানাজাগ্‌। রাজকুমার মুন্নয়অয় ছাথা, তা কিৰিজাগ্‌দি, আ-ব কিছুয়া। তাই কিছু ককছাজ্‌লায়অয় খাংনানি বাচাথা। 'তাইছা ফাইআলু' হিনয়-ন অংথরয় খাংথা। রাজানি বছাজুগ তাই কক খাইছা ফা-ন ছানানি ছালাব্‌লিয়া। তাবুকথ্‌লায় তাইছা বিনি মৃত্যু অংথা হৰ্‌নি ককৰগ্‌-ন। তাই'ছা আ ছিত্ৰা বুরুই চানানি মানুই-ৰগ তুবয় ফাইআলু না। তাইছা মিয়া হৰ্‌অ থানামানতুই দুহুং-দাদাং অংমানি তাই কক ছেৱেক-ছেৱেক ছাজয়মানি থানা'আলু না। আহায়তুই অআনসুগ্‌থ্‌লায়-ন কুমারী কিৰিজাগ্‌নানি নাংথা। বুমা-বুফা-ন-ব মৃত্যু অংথা। বৰগনি থানি খাংনানি

ମୁଦୁଂଜାଗ୍‌ଥା । ବ ଥା-ଥୁାହିଥା, ରାଜାନି ବଢ଼ାଇ ।
 ଫାରଥୁାୟ ଛାଆନ୍ତୁ—ଆ-ନ ଆମା-ବାବାନି ଥାନି ହରୟ
 ରୁଦି ।

ରାଜକୁମାରୀ ବାଥା ତଂଥଗ-ଜାଗ୍ୟା ଅଂଅୟ ତଂଥା ।
 ସାରିଗ ଥିଡ଼କି-ଅ ବାଟାଅୟ ଫାତାର ଫାହିଛିଂ ନାହିଅୟ
 ତଂଥା । ବାଡ଼ି ସାକାଂଅ ଦୀସି କତରମା । ଦୀସିନି
 ତୁହି ସାରିଗ୍‌ନି ନକବାର-ଛିପଛିପବାୟ ଲିଲାକ୍-ଲିଲାକ୍
 ଅଂଅୟ ତଂଥା । ଆଟମଛା କୁମାରୀ ଗୁଗ୍‌ଥା ଦୀସି
 ଗାନ୍ଦାତୁହି କୁଫୁର ତାମ କାହିଛା ଫାୟନାନି ନାଂଥା ।
 କାହାମ ଥୁାୟଅୟ ନାୟ ବା ମାୟୁଂ କୁଫୁରଛେ । ମାୟୁ-ନ
 ଗୁଗୟ ବ ତଂଥଗଜାଗ୍‌ଥା । ମାୟୁଂ-ବ ବାଡ଼ି ଫାହିଛିଂ-ନ
 ଫାୟନାନି ନାଂଥା । ଫାୟଅୟ ରାଜବାଡ଼ି ସାକାଂଅ
 ବାଟା ଫାହିଥା । ଆଟମଛା ଅ ମାୟୁଂ ତାହି ଗୁକ-
 ଜାଗଲିୟା । ନାୟବା ମାୟୁଂ ବାଟାମାନି ଜାଗାଅ ବରକ
 କାହିଛା ବାଟାଅୟ ତଂଥା । ଅ ବରକ-ବ ତାହି କେ-ବୟା
 —ରାଜପୁତ୍ରଛେ !

ରାଜକୁମାରୀ ଷଠ କକ-ନ ମୃତ୍ୟୁ ଥୁାୟଥା ଅଆନସୁଗୟ
 ନାହିଥା । ବିନି ଥା ଅ ଛାଥା—ହି ରାଜାନି ବାଢ଼ାଇ ।
 ମନ୍ତ୍ର କୁରୁଂ ଦେତ୍ୟଛେ ଅଂଥା ନା । ମାୟୁଂ ଅଂଅୟ
 ବ-ନ ଥଗୟ ତୁବୁଥା । ଆହାୟଥୁାୟ ହି ରାଜବାଡ଼ି ବ
 ଦେତ୍ୟଗ୍‌ନି ନଗ୍‌ଛେ ଅଂଥା ନା, ହି ନଗ୍‌ଅ-ନ ବ ମା
 ତଂଥା । ଆହାୟ ଅଆନସୁଗଥୁାୟ-ନ ବିନି ଯାକୁଂଅ
 ଫାନ କୁରୁହି ଅଂଅୟ ଫାୟଥା, ବିନି ଥରକ-ବ ମିହିମନାନି

ନାଂଥା । ବ-ତାହି ବାଟାଅୟ ତଂମାନଲିଆ—ଦୁରୁପ୍ପଞ୍ଚା
ହାଅ କାଳାହିଆ—ତାହି କିଛି ଛିଲିଆ ।

ରାଜକୁମାରୀ-ନ ନାହିତୁଗ୍‌ମାନି

ହିଆଂ କାମରୂପାଣି ରାଜବାଡ଼ିଅ ଷଠ ବରକରଣ
କବର-କବର ଅଂନାୟଥା । ରାଜାଣି ବଢ଼ାଜୁଗ୍‌-ନ
ନାହିତୁଗ୍‌ ମାହିଆ ହିନୟ ଷଠ ଫାହିଛିଂ-ନ ନାହିତୁଗ୍‌ଜୁଆ
ନାଣି ନାଂଥା । ରାଜ୍ୟ-ଅ ଥାମ ବୁଅୟ ଝୁଜାଗ୍‌ଥା ।
ଆହାୟଥାୟ-ବ କିଛି ଅଂଲିଆ । ରାଜା-ରାଣୀଲେ
କୁବୁହି-ନ କବର ହାହାୟ ଅଂବାୟଥା । ବରଗ-ନି ଡାମା-
ବୁଂମା କାରଜାଗ୍‌ଥା, ଓଜିର ନାଜିର ଷଠିନି ମାଥାଂ-ନ
କଛମ । ଷଠ ବରକାଣି ଥୁଗ୍‌-ନ କକ ଥାହିଛା—
‘ବିଆଂ—ବିଆଂ ଥାଂଥା ରାଜାଣି ବଢ଼ାଜୁଗ୍‌ ?

ରାଜ୍ୟ-ଅ ତାହିଛା ଥାମ ବୁଅୟ ଝୁଜାଗ୍‌ଥା—‘ସେ
ଫା-ନ ଅ-ଥନ କୁମାରୀନ ତୁବୟ ମାନଥାୟ ବ-ବାୟ-ନ
କୁମାରୀ-ନ କାହିଆବୁ ତାହି ରାଜ୍ୟ-ବ ଥାକଛା ଝୁଆବୁ ।’

ତାବୁକ ଅଂଥାୟ ଦେଶ-ବିଦେଶଅ ଷଠ ଜାଗାଅ-ନ
ବରକର କୁମାରୀ-ନ ନାହିତୁଗ୍‌ନାଣି ନାଂଥା । ରାଜା-ରାଣୀ
ତାହି ଆଶା ଥାୟଲିଆ କୁମାରୀ-ନ ମାନାବୁ ହିନୟ ।
ଛାଲଛା କୁମାରୀ ହାମଜାଗ୍‌ମାଣି ଅ ବାଗିଟାଅ ବୁମା ବୁଫା
ବେଡ଼ାହିଜୁଆୟ ଅୟ ତୁଫ୍ର ମାୟୁଂନି ଯାପାହି ବୁଗ୍‌ଥା ।
ରାଜା ମାୟୁଂ ନାରୁଗ୍‌ନାୟ ରଗ୍‌-ନ ରିଂଅୟ ଛୁଂଥା—
‘ବାହାୟଥାହିଅୟ ହି ବାଗିଟାଅ ମାୟୁଂ କାୟ ?’ ବ-ରଗ

ଛାଆ—‘ହେ ବାଗିଚା ଫାହିଛିଂ ମାୟୁଂ ହରଜାଗ୍ୟା । କୁମାରୀ
ନି ଥୁମ ବୁଫାଂରଗ ବାୟଜାଗଆନ୍ତୁ ହିନୟ ବ-ରଗ ହୁଆର
ତଂବାୟ ଅ ।’

ରାଜ-ରାଣୀ ଛାଜୁଆଁହା—ଆହାୟ ଅଂଥୁଆୟ ବଳଂନି
ମାୟୁଂ ଫାହିଅୟ-ନ କୁମାରୀ-ନ ରମୟ ତିଲାଂଥା-ନା ।
ଆହାୟ ଛାଜୁଆଁଅୟ ବରଗ କାବଳାୟଥା । ମତାହି
ଥୁଲୁମୟ ଛାଆ—‘ମତାହିରଗ ଦୁଂ-ନ ତାହି ତା ଦୁଂଥ
ରୁହିଦି—ତିନି ବଛା-ନ ମାନରୁଜାବାଦି ।’

ତ୍ରିପୁର ହୀରାବତୀ-ନ ନାହିତୁଗନାନି ଅଂଖରଥା

ଅ ସମୟ ଅ କିରାତ ରାଜ୍ୟ ଅ ରାଜପୁତ୍ର କୁନ୍ତୁହି
ତଂମାନି ମାଛା ଅଂଥା ତ୍ରିପୁର, ତାହିମାଛା ଅଂଥା ବିହୁର ।
ବୁମା ମାତୟ ବାୟ ବ-ରଗ ବାଢ଼ିନି ରୁଥୁଆୟଜାଗୟ
ରୁଜାଗଥା । ଥା ଦୁଂଥୀ ଅଂଅୟ ବରଗ୍ ଦେଶ ଦେଶ ବେଢ଼ାହି
ତଂମାନି ଜରାଅ ଥାମ ବୁମାନି ଥାନାଥା । ବରଗ
କୁମାରୀ-ନ ରୁତୁଗାନ୍ତୁ ହିନୟ ଛାଥୁଆୟ, ରାଜା ବରଗ-ନ
ରୁତୁଗଦି ହିନୟ ରହରଥା ।

ତ୍ରିପୁର ନା-ବ ନାହିଥଗ, ତାହି ଫା-ବ ଫାନଗାଂ ।
ଛାଲଛା ଛାଲକାହାମ ନାହିଅୟ ବ ମତାହିକତର-ନ
ଫୁଜାଥୁଆୟଥା । ଡ-ଲ ବିହୁର-ନ ତୁହିଅୟ କୁମାରୀ-ନ
ରୁତୁଗନାନି ଅଂଖରଥା । ବରଗ ବାଗିଚାନି ଛିମି ମାୟୁଂ
ସାପାହି ନାହି ନାହିଅୟ ଥାଂନାନି ଢାଂଥା ବଳଂରଗ,
ତୁହିମାରଗ ପାର ଅଂଅୟ ବରଗ ହାକଚାଲମା ସଗୟଥା,

ତବ-ବ ମାୟୁଂ ଯାପାହି ମାନମାନି ଥାଗଲିୟା । ବରଗନି
 ଯାକୁଂ ରଗ ରବମ୍ବାୟଥା, ଫାନ-ବ କମିଅୟ ଫାୟଥା ।
 ବହଗଅ ମାହି କୁରୁହି, ବଥ୍‌ରଗ୍‌ଅ ଥଗ୍‌ କୁରୁହି ଅଂଅୟ-ବ
 ବରଗ ଥାଂନାନି ନାଂଥା । ଛାଲଥ୍ଲାୟ ବା ବରଗ ଲାମା
 ହିମଅ, ହରୁଅଥ୍ଲାୟ ବୁଫାଂ ସାକାଅ କାଛାଅୟ ତଂଅ ।

ଛାଲଛା ତ୍ରିପୁର ଈମାଂଅ ଋଗଥା, ବିନି ସାକାଂଅ
 ମତାହିନି ନାହିଥଗ ନଗ କାହିଛା । ଆ ନଗ ଘୁଦ ହାହାୟ
 କୁଫୁର । ନଗ ବିଛିଂଅ ମତାହି ବୁରୁହି ଶାଛା । ଅ ମତାହି
 ବ-ନ ଛାଥା—ଋଂ ତା ଫିରିଦି, ଆନି ବାଛକାଂଅ ଫାହିଦି ।
 ଦୀସିନି ପଦ୍ମ ଥୁମ୍ ଥଲୟ ତୁବୁଦି । ତୁରୁଅୟ ଆନ ଫୁଜା-
 ଥ୍ଲାୟଦି । ଆଂ ନ-ନ କୁମାରୀ ବ-ର ତଂ ଛାୟ ଋଆରୁ ।

ତ୍ରିପୁର ବିହର-ନ ଈମାଂନି କକ୍ ଥାନାରୁଥା ।
 ଆଫୁଥ୍ଲାୟ ବରଗ କୁରୁରୁହିନି ବାଥାଅ-ନ ଫାନ ଫାହିଥା ।
 ତାହିଛା ବରଗ ହିମନାନି ନାଂଥା । କିଛିଛା ଥାଂଥ୍ଲାୟ-ନ
 ସାକାଂଅ ମତାହିନି ନଗ କାହିଛା ଋଗ୍‌ଥା । ଆବ ଋଗୟ
 ବରଗ ତଂଥଗଜାଗଥା । ବିଛିଂଅ ହାବୟ ମତାହି-ନ ନାୟ
 ବା, ମତାହିନି ସାଗ୍‌ ତାହି କାନ୍‌ମାନି ଘୁମ୍‌ମାନିରଗ୍‌ ଷଠ-ନ
 କୁଫୁର । ତାହି ଯାଗ୍‌-ଅ ବୀଣା କାହିଛା । ଆହାୟ
 ଋଗାୟ ବରଗ ଛିଥା, ଈ ମତାହି-ନ ଋନାହି । ବରଗ
 ତାଥୁଗ୍‌ରୁହି ହା-ଅ ବଥରଗ ବେରୟ ଥୁଲୁମ୍‌ ଥା । ଡେ-ଲ
 ବ-ରଗ ତୁକୁନାନି ଥାଂଥା । ତୁକୁଅୟ ପାହିଅୟ ପଦ୍ମ ଥୁମ୍
 ଥଲଥା । ଆ ଥୁମ୍‌ବାୟ ମତାହି-ନ ଥୁଜା ଋଫାୟଥା ।
 ଫୁଜା ଥ୍ଲାହିପାହିଅୟ ତ୍ରିପୁର ମତାହିନି ଥାନି ବିନି
 ବାଥାନି କକ-ନ ଛାବାୟଅୟ ଛୁଂଥା, କୁମାରୀ ବର ତଂ ?

ମତାହି ଛାଆ—“ଦୈତ୍ୟଗଣି ବୁବାଆ ମେଘବର୍ଣ୍ଣ
କୁମାରୀ-ନ ଥଗୟ ତିଲାଂଥା । ବ-ନ ତାବୁକ ନଗ କାହିଛା-
ଅ ଡବୟ ତନ୍‌ଅ । ଅ ଦୈତ୍ୟ ବୁବାଆ ଯାନ୍ତୁ ଛି-ଅ । ଛାଳ-
ଅ ଛିନଥ୍ଲାୟ ବ ମାୟୁଂ କୁଫୁର ଅଂଅୟ ବେଢାହି ଅ ।”

ହେ କକ ଥାନାଅୟ ତ୍ରିପୁରାଣି ଥା ତଂଥଗଜାଗଲିୟା ।
ବ ମତାହିମା-ନ ଛୁଂଥା—ବାହାୟଥ୍ଲାୟ କୁମାରୀ-ନ ତୁବୟ
ମାନ୍‌ନାୟ ଛାଜାଦି ।

ମତାହି ମା ତ୍ରିପୁର-ନ ବେବାକ ଉପାୟରଗ ଛାଅୟ
ତାବିଟ ଥାହିଛା ତାହି ତେରୁୟାଳ କଂଛା ଝୁଥା । ତାହି
ଛାଆ—ହେ ତାବିଟ-ନ କାନଥ୍ଲାୟ ଛୁଂ ମାନସ ସରୋବର-ନ
ଲାଇନାଣି ମାନାନ୍ତୁ । ତାହି ହେ ବାୟ ଦୈତ୍ୟ ବୁବାଆ-ନ
ତାନ୍‌ଅୟ ବୁଧାରନାଣି ମାନାନ୍ତୁ ।

ଦୈତ୍ୟପୁରୀ ଅ ତାନଳାୟମାନି

ମତାହିମା-ନି କକ୍ ମାନୟ ତ୍ରିପୁର ରାୟ ବିହୁର
ତାହିଛା ଥାଂଲାହିଥା । ଉ-ଲ ମାନସ ସରୋବର-ଅ
ସଗୟଥା । ହେ ସରୋବର ଲାହିଅୟ-ନ ମେଘବର୍ଣ୍ଣାଣି ରାଜ୍ୟ ଅ
ଥାଂନାଣି ନାଂଅ । ସରୋବର ଗାନ୍ଦାଅ ବାଟାଅୟ ବରଗ
ତାଖୁଗଲୁହି ଆ ତାବିଟ-ନ କାନୟ ମକଲ ମୁକୁମଥା ।
ସ୍ରାବଛା ଅଂଥ୍ଲାୟ-ନ ବରଗ ମେଘବର୍ଣ୍ଣାଣି ଦେଶ-ଅ ସଗୟଥା ।
ଛାକାଂ ଅ ରାଜବାଡ଼ି କତରମା କାହିଛା ମାଳାହିଥା ।
ଅ ବାଡ଼ି-ନ ଛୁଗୟ ତ୍ରିପୁର ଛିଥା—ଅବ-ନ ମେଘବର୍ଣ୍ଣାଣି
ବାଡ଼ି । ଅର-ନ କୁମାରୀ ଡବଜାଗ ତଂଥାନା ।

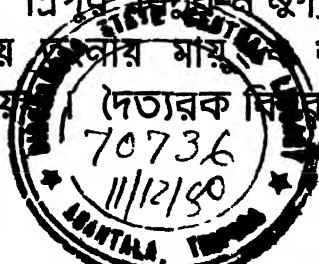
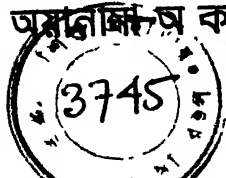
রাজবাড়িনি দুগার ছজাক্। অ দুগার যব্বই
কতরমা, তাই কা-ব কারাক। ত্রিপুর খাংঅয়
দুগার-অ সওনয় উফো কুইথা। অয়ায়বুই, আইখাম
কুথুয়-ন অ দুগার বাইঅয় খাংথা। ত্রিপুর বিছিং অ
হাবথা। হাবয় মন্দির কাইছা বুগয়থা। মন্দির
গান্দাঅ কতরমা ঘণ্টা খাইছা তংঅ। অ ঘণ্টা-ন ব
খাংঅয় নিনাংকুথাই-ন নথা গুরুংমানি হা'য় গুরুংঅয়
মাযুং কুফুর খাইচিগয় ফায়নানি নাংথা। ত্রিপুর
ছিথা ই মাযুং-ন কুমারী-ন থগয় তুবফায়নায়। ত্রিপুর
বুজুয়নানি বাগয় মতাইমারুমানি ছেং তিথুয়অয়
বাচাঅয় তংথা। মাযুং-ব বুছুন্দুই তিছা'য় ত্রিপুর-ন
বুনানি ফায়থা। আহায়থুয়-ন বরগ কুবুই যুদ্ধ
নাংলায়থা। বাড়ি-নগরগ বাংলা ফায়তুই কুলুইনানি
নাংথা। বরগনি য়াকুনি হাচুলিবায় নথা ছম্ছাথা।
আহায়থুয় যুদ্ধ অংলায় মানি বিছা লাই খাংথা।
গিলা গিলা দৈত্যরগ খুই বাইথা। ত্রিপুরনি সাগতুই
খুই কালায়নানি নাংথা। তবছে ব বাখাগ্লিয়া
মতাইমা-নি বর তংঅ বিনি সাগঅ। দৈত্যদে ব-ন
পায়। বুশুন্দুই তিছাঅয় অ মাযুং কুফুর ত্রিপুরনি
ফাইছিং ফায়থা। ত্রিপুর ফুংছাবায়-ন মাযুংনি
বুশুন্দুই তানয় থিবিথা। মাযুং য়াকুং তিছাঅয়
ত্রিপুর-ন উফো কুনানি ফায়থা। আফ্, ত্রিপুর
সতনয় মাযুংনি তত্রা অ তান্খা। তত্রা চঅয় অ
মাযুং হা-অ কালাইঅয় থইথা।

କୁମାରୀ-ନ ଋତୁଗନାଣି ତ୍ରିପୁର ବାଡ଼ି ବିଛିଂଅ
 ହାବଥା । ନାୟବା ବାଡ଼ି କତରମା, ଷଠ ରାଂଟାଗବାୟ
 ସାନାମ ଜାଗ୍ । ଘୁଗାରରଗୟଠ ଥା ଜାଗ ଛୁଗୟ ତ୍ରିପୁର
 ଘୁଗାର କାୟଛା ଅ ଥାଂଅୟ ଦାଗା ଋଥା । ଘୁଗାର-ବ
 ବାହିଅୟ ଥାଂଥା । ବ ନଗବିଛିଂଅ ହାବୟ ଛୁଗୟ ଥା,
 ପାଳଠ ସାକାଅ କୁମାରୀ ଆଦୁଗୟ ତଂଅ । ବ-ନ ଛୁଗୟ
 କୁମାରୀଜୁଗ କିରିଜାଗମାଣି ଶାଥାଂ କୁଫୁର ଅଂଅୟ
 ଥାଂଥା । ବିନି ଯାକ୍ ଯାକ୍ କୁଲୁହି ନାଣି ନାଂଥା ।
 ବ ଚିରିଗୟ ଛୁଂଥା—ଛା-ବ ଛୁଂ, ଛୁଂ ବରକଦେ ରାଞ୍ଜସଦେ ।

ତ୍ରିପୁର ଛାଥା—‘ତା କିରିଜଗ୍‌ଦି, ଆଂ ବରକ-ନ ।
 ନ-ନ ଶାଥାଂନାଣି ବାଗୟ-ନ ଆଂ ଫାହି ଅ ।’

ରାଜକୁମାରୀ ହେ କକ୍-ନ କୁବୁହି ହିନୟ ଥାଅ ନାନାଣି
 ମାଲିୟା । ବ ଛୁଂଥା—ଅ-ର କେ-ବ ଫାୟ ମାହିୟା ;
 ବାହାୟଥାୟଅୟ ଛୁଂ ଅର ସଗ୍‌ଫାୟଥା ? ଦୈତ୍ୟରଗ
 ବରଗ ଛୁଗଥାୟ-ନ ବୁଧାରୟଥିବ । ତ୍ରିପୁର ଛାଥା—ତାହି
 କିରିନାଣି କିଛି କୁରୁହି । ଆଂ ଦୈତ୍ୟରଗ୍-ନ ବେବାକ
 ବୁଧାବାୟଥା । ଶେଷବର୍ଣ-ବ ତାନଜାଗୟ ଥିଥା ।

ଆଛୁଗ ଥାନାଅୟ ବ କୁମାରୀଣି କିରିମା ଥାଠ୍ଠା
 ଷେତୁହି ଫ-ନ ଅଂଥନ୍ ହିନୟ ବ ତୁରୁକ ତୁରୁକ ନଗ୍‌ନି
 ଅଂଥରୟ ଫାତାର ଫାୟଥା । ତ୍ରିପୁରାଣି ଲାଗେ ଶନ୍ଦିର
 ଗାନ୍ଦା ଅ ଥାଂଥା । ତ୍ରିପୁର ବିହର ବ ଛୁଗ୍‌ଫାୟଲିୟା ।
 ଧୁହିଅୟ କାଳାହିଅୟ ଦୈତ୍ୟର ମାୟ କୁରୁହି । ବ
 ଅମାନାଣି ଅ କାଳାୟ । ଦୈତ୍ୟରକ ବିହର-ନ ବୁଧାରୟ

୧୨-

ଥିବଥାନା । ଆବତୁହି ଜରାଅ ଛାମ-ନ ସୁରୁଂ କାହିଁଛା
 ଲୁଗ୍‌ଥା । ଅ ସୁରୁଂ-ତୁହି ଥାଂଅୟ ତ୍ରିପୁର ପାତାଳଅ
 ସଗୟଥା । ଆର ବାଡ଼ି କତରମା ଲୁଗୟଥା । ଆବ ବ
 ଦୈତ୍ୟରଗାଣି ଦେଶ । ଦୈତ୍ୟରଗ ତ୍ରିପୁର-ନ ବୁଧାର ନାଣି
 ଫାୟବାୟଥା । ତ୍ରିପୁର ମାତାହିଣି ଥାଣି ମାନମାଣି
 ଛେଂବାୟ ଦୈତ୍ୟରଗ-ନ ତାନନାଣି ନାଂଥା । କାହିଁଛାଂ
 କୁଲୁହି ଥୁାୟଅୟ ଦୈତ୍ୟରଗ ବେବାକ ଧୁହିବାୟଥା ।

ଓ-ଲ ତ୍ରିପୁର ବିହୁର-ନ ନାହିତୁଗନାଣି ନାଂଥା ।
 ବେବାକ ନଗବଂ ଅ ନାହିତୁଗତେ ନାହିତୁଗତେ ଆନ୍ଦାର ନଗ
 କାହିଁଛାଅ ଥାଂଅୟ ବ-ନ ମାନୟଥା । ବିଣି ଥାକଲାବ
 ପାଥରବାୟ ଛିନ୍‌ଜାଗ । ତ୍ରିପୁର ପାଥର-ନ ଥିକ୍ଳାୟଅୟ
 ବିହୁର-ନ ବାଟାରୁଥା । ବିହୁରାଣି ଥାଣି-ନ ଥାନାଥା
 ଦୈତ୍ୟରଗ ବ-ନ ରମୟ ତୁବୁଥା, ମାୟୁଂଣି ଛାଗ୍-ନ-ବ
 ଦୈତ୍ୟରଗ୍-ନ ହୁଥା ।

ଆବଣି ଓ-ଲ ବରଗ ପାତାଳ ପୁରୀଣି ଅଂଥରୟ
 ଫାୟନାଣି ନାଂଲାହିଥା । ତାବୁକ ରାଜକନ୍ୟା ହୀରାବତୀ
 ବିଣି ବୁଫାଣି ନଗ କିଫିଲନା ମାନ୍‌ନାୟ । ଦୈତ୍ୟରଗ
 ଷଠ ଧୁହିବାୟଥା, ତାହି କିରିନାଣି କିଛି କୁରୁହି ।

ଷଠ-ନ ଲେ ଧୁହିଅୟ ତ୍ରିପୁର ବିଞ୍ଚାଦେବୀଣି ମନ୍ଦିର-
 ଅ ସଗଫାୟଥା । ଦେବୀ-ନ ବ ଫୁଜାଥୁାୟଥା । ଦେବୀବ
 ବ-ନ ବରରୁଥା । ଓଲ ବରଗ ଦାଗ୍‌ତି ଦାଗ୍‌ତି କାମରୂପ
 ଫାହିଛିଂ ହିମନାଣି ନାଂଥା । ହୀରାବତୀ ବୁମା-ବୁଫା-ନ
 ଲୁଗା ଅଂମାଣି ବାଲଗ୍‌ଥା । ମା ଫାଣି ବାଗୟ ବିଣି ଥା
 କବର ଡାଅୟ ତଂଥା ।

তাইছা মানলায় মানি

উ-ল ছালছালে কুবুই কুবুই-ন বুমা-বুফাবায়
মালায়থা অ ছাল্‌নি কক্‌লে তাই ছানানি কক
অংলিয়া। তংখগমা ছাকা তংখগমা। রাজারায়
রাণী বছাজুগ-ন মানয় মানুইখড়ি-রগ্‌ বিলগ্‌নানি
নাংথা।

রাজা ত্রিপুরনি কক-ন পগ্যা। ত্রিপুরনি খানি
যও ব থানাবায়থা।

উ-ল ছাল কাহাম নাইঅয় ত্রিপুরবায় হীরাবতী-
ন কায়অয় রুথা। রাজবাড়ি অ চাজুয়-লুংলায়
অংমানি তাই কুল কুরুইথা। বেবাক বরবক
তংখগজাগথা।

ত্রিপুর হীরাবতীবায় কায়জাগয় তাই থাক্‌ছা
রাজ্য মানয় কাহাম থুয়অয় তংথা।

